

Політичний лідер повинен виступати запорукою миру та злагоди в державі, бути високоморальною людиною, яка зуміє поставити суспільні потреби і державні інтереси вище особистих. Феномен політичного лідерства розглядається як відправна точка для вирішення багатьох соціально-політичних та економічних проблем української держави. Функціонування держави без сильного політичного лідера подібно до плавання корабля з поламаним кермом з яким корабель рано чи пізно потоне. Прикро констатувати той факт, що за часи незалежної України не було сильного політичного лідера, який зміг би збудувати дійсно міцну незалежну державу.

Треба відзначити, що на сьогоднішній день, внутрішньополітична ситуація в Україні характеризується тенденцією посилення позицій президента, що реалізуються через призначення нових керівників в уряді та пошуком нових форм та напрямків визначення стратегічних пріоритетів для держави.

Короход Я. Д.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри соціальних теорій*

ПОЛІТИЧНІ МАНІПУЛЯЦІЇ ТА МАНІПУЛЯТОРИ

*Обманищик в кінцевому рахунку
обманює самого себе.*

М. Ганді

Маніпуляція (у тому числі і політична) має на увазі нав'язування маніпулятором своєї волі маніпулюємому у формі прихованого впливу. Жертва маніпуляцій, як правило, не усвідомлює самого факту вчиненого на неї впливу. Такий ефект досягається завдяки впливу на підсвідомість об'єкта маніпуляцій.

Перш за все потрібно розмежувати маніпуляції на міжособистісному рівні і масові маніпуляції. З прийомами маніпуляцій на міжособистісному рівні ми стикаємося досить часто. Е. Доценко пропонує таке визначення цього роду дій: «маніпуляція – це вид психологічного впливу, майстерне виконання якого веде до прихованого збудження у другій людини намірів, не співпадаючих з її актуально існуючими бажаннями» (Доценко Є. Л. Психологія маніпуляцій. М., 1997. С. 59).

На відміну від міжособистісних політичні маніпуляції знеособлені і передбачають вплив на широкі маси. Воля меншини (а то й окремої особистості) в завуальованій формі нав'язується більшості.

Технологія політичної маніпуляції, на думку В. Амеліна, «передбачає наступні моменти:

а) проникнення у свідомість під виглядом об'єктивної інформації неявного, але бажаного для певних груп змісту;

б) вплив на больові точки суспільної свідомості, що збуджують страх, тривогу, ненависть і т. д.;

в) реалізація якихось задумів і приховуваних цілей, досягнення яких комунікант пов'язує з підтримкою громадською думкою своєї позиції » (Амелін В. Н. Соціологія політики. М., 1992. С. 61).

У чому відмінність маніпулятора-політика від інших маніпуляторів?

Перш за все потрібно і тут ввести розмежування між міжособистісною маніпуляцією і масовою. Міжособובה маніпуляція спрямована, як правило, на оточення політика, масова – на публіку. Відносини політика з його оточенням обумовлені не тільки психологічними характеристиками самого лідера, але й особливостями політичної системи, ступенем її прозорості, рівнем політичної культури і демократизації суспільства і, нарешті, неписаними бюрократичним законами і правилами.

Міжособистісна комунікація відрізняється від масової тим, що «при особистому спілкуванні ефект сприйняття може бути посилений за рахунок чарівності мовця, тембру його голосу, інтонації, міміки, жестів, орієнтованих виключно на конкретного співрозмовника».

Міжособистісна маніпуляція завжди конкретна, адресна.

Задача маніпулятора істотно полегшується за рахунок використання «ефекту зворотного зв'язку». По обличчю, очам, позі, інтонаціям, характеру питань досвідчений співрозмовник відразу вловлює особливості сприйняття інформації, що передається та отримує можливість корегувати повідомлення прямо в процесі його передачі» (Зверінцев А. Б. Комунікаційний менеджмент: Робоча книга менеджера PR. СПб., 1997. С. 173).

Намагаючись зрозуміти, чому Гітлер так сильно впливав на своє оточення, Е. Фромм називає кілька причин: непохитна впевненість у своїх ідеях; простота складу; акторське обдарування; досконале володіння тембром та емоційними відтінками свого голосу; справжність емоцій; виняткова пам'ять; вміння розмірковувати на будь-яку тему (Фромм Е. Анатомія людської деструктивності. М., 1994. С. 356-357).

Отже, політичні маніпуляції включають в себе як міжособистісні, так і масові маніпуляції. У першому випадку для їх здійснення маніпулятор вдається до окремої техніки, тобто набору маніпулятивних прийомів, що працюють на міжособистісному рівні. У другому випадку на допомогу маніпулятору приходять маніпулятивні технології.

Набагато рідше про диктаторів говорять як про жертви маніпуляцій. Парадокс полягає в тому, що маніпулятор сам може стати маніпульованим. Ця небезпека тим більше тому, що такі лідери оточують себе, як правило, людьми схильними до маніпулювання. Е. Шостром, визначаючи маніпуляцію, підкреслює, що маніпулятор також є жертвою своєї життєвої установки. Він вважає, що «маніпуляція – це псевдофілософія життя, спрямована на те, щоб експлуатувати і контролювати як себе, так і інших» (Шостром Е. Анти-Карнегі, або Людина-маніпулятор. М., 1992. С. 28).

Схильність до маніпуляцій характерна для так званої невротичної особистості. Однією з потреб невротика є потреба в домінуванні, володінні владою. К. Хорні вважає, що нав'язливе бажання домінувати породжує «нездатність людини встановлювати рівні відносини. Якщо вона не стає лідером, то відчуває себе повністю втраченою, залежною і безпорадною. Вона настільки владна, що все, що виходить за межі її влади сприймаються нею як власне підпорядкування. Витіснення гніву може привести її до почуття пригніченості, зневіри і втоми » (Хорні К. Невротична особистість нашого часу. М., 1993. С. 137).

XX століття стало століттям мас. Відкриття В. Парето, З. Фрейда, Г. Лебона додали новий імпульс розвитку демократичних суспільств, переляканих революційними потрясіннями початку XX століття. Для того щоб справлятися з силою народних мас, є два шляхи: перший – тоталітарна модель управління, що будується на згуртуванні мас в організовану силу шляхом залякування і ідеологічної обробки, і другий – роз'єднання людей, пропаганда індивідуалістичних цінностей, «атомізація» суспільства, потурання базовим інстинктам людини. У демократичному суспільстві маніпуляції замінюють часто механізми фізичного примусу, характерні для тоталітарних режимів, і від цього стають ще витонченішими (Цуладзе А. М. М.: Книжковий будинок «Університет», 1999. – С.9).

Основне завдання лідера загальнонаціонального масштабу – це підпорядкування мас, якщо мова йде про диктатора, або завойовування голосів виборців, якщо мова йде про демократичну систему. Втім, диктатор не менше прагне до популярності, ніж демократичний лідер. Мета в цілому одна. Але шляхи до неї ведуть різні.

Сьогодні політичні маніпуляції стали досить популярними. Якщо жертвами міжособистісних маніпуляцій є окремі індивіди, то жертвами політичних маніпуляцій – часом цілі народи.

Дисюк Т. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри соціальних теорій*

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Гендерні відношення пронизують всю культуру, суспільний устрій, державні інститути, методи прийняття рішень і стиль мислення. Вони накладають потужний відбиток на мову, звичай, мистецтво, навіть на виробництво. Процес гармонізації гендерних відносин бачиться як складова частина загальнодемократичного процесу. Але не можна розраховувати на те, що демократизація сама по собі автоматично призведе до вирішення гендерних проблем – світова практика показує, що для цього потрібні окремі зусилля (Плахотнік О., Лазарук І. Гендерна політика в Україні. Методичний посібник для державних службовців, представників органів місцевого самоврядування та ЗМІ. Харків: Райдер, 2007. – 44 с.).

Процес становлення соціальної, правової держави, розвиток громадянського суспільства нерозривно пов'язані з активізацією жіночого руху й посиленням ролі жінок у сфері соціального управління. Інститут жіночого політичного лідерства передбачає обіймання жінками вищих керівних посад у політичних організаціях.

Слід зазначити, що порушення прав жінок у сфері управління пов'язані з історичними традиціями політичної культури, укоріненими як в діяльності політичних інститутів, так і в свідомості людей. У нашій історії відношення між владою і громадянами в основному характеризувалися або стабільним протистоянням, або повною відсутністю взаємодії, але ніяк не конструктивним діалогом. Звідси, одвічне покладання надії грома-